

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21'60, polletna K 10'80, četrtletna K 5'40, mesečna K 1'80; za Nemčijo celoletno K 26'40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36'—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Štev. 297.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 3. junija 1912.

Leto II.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in lane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:	
celoletna	K 21'60
polletna	10'80
četrtletna	5'40
mesečna	1'80
Za Nemčijo:	
celoletna	K 26'40
polletna	13'20
četrtletna	6'60
mesečna	2'20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani.

Italijanska volilna reforma.

Italijanska zborica je, kakor smo že poročali, pred kratkim sprejela nov volilni zakon, s katerim se število volilcev za državni parlament prav znatno pomnoži. Ali do volilne pravice, ki bi zaslužila označbo »splošna in enaka«, je tudi od novega volilnega zakona še jako daleč. Vlada je sicer ob svoji obrazložitvi zakona, da je Giolitti jeva reforma sicer precej napredek, da pa ni nikakršen ideal in da ravna zlasti z delavskim ljudstvom prav po mačehovski. V marsičem so razni načrti, ki se zdaj pojavljajo na Ogrskem, posnetki italijanske reforme.

Giolitti je seveda že s to reformo dosegel velik uspeh. Zakaj izvil jo je od zbornice, ki je po svojem značaju pretežno reakcionarna in se je do zadnjih časov trdovratno upirala vsakega zboljšanja volilne pravice. V primeri z reformami, ki jih je ta parlament doslej z največjo formo odklanjal, je Giolittijev načrt, ki ga je ista zbornica zdaj sprejela skoraj s slastjo in z navdušenjem, že veliko delo. Če je ministrski predsednik nastopil z njim iz demokratičnega prepričanja, s čistim namenom, da odpre ljudskim masam vrata zbornice, je pa drugo vprašanje.

Nesrečna tripolitanska afera, ki je za nekaj časa lahko oprijela ljudstvo, ga napolnila s kri-vo navdušenostjo nepremišljene slavo-hlepnosti, skriva v sebi tisoč nevarnosti. Pred zunanjim svetom ni mogla ta brezuspešna kolonialna vojna nikakor dvigniti ugleda Italije; v deželi pa učinkujejo zlagana poročila o zmagah, katerih ni, toliko časa, dokler se ne spozna vsled sil dejstev vsa neresničnost triumfalnih vesti. Tedaj pa se navdušenost lahko izpremeni v srd in besnost razočaranja, in posledice so lahko katastrofalne ne le za vladno, temveč tudi za druge institucije razredne države in za državo samo.

Ko je italijanska vlada napovedala vojno Turčiji, je potrebovala nekaj, da izbrise vtisk navadnega barbarstva in pokaže Italijo v luči moderne države. Za roparski pohod v Afriko je Giolitti potreboval nekakšno moralno opravičilo. In to mu je dalo tudi moč, da je strl upor večine, ki je sama po sebi sovražna vsakemu socialnemu napredku.

Monopolizacija in volilna reforma sta oni točki, s katerima je Giolitti hotel doseči svoj namen in si pred svojim odhodom pribaviti plašč demokratičnega politika.

Novi zakon, ki bo nedvomno tudi v senatu sprejet in potem kmalu sankcioniran, daje volilno pravico vsakemu italijanskemu državljanu od 30. leta. To utemeljuje po Giolittijevem nazoru splošnost volilne pravice. Ali ta določba, ki je sama po sebi tesnosrčna, postaja odlozna vsled tega, ker ne velja za vse državljane. V gotovih slučajih se namreč volilna pravica lahko doseže že z 21. letom. Pogoji za to so sledeči: 1. Vojaška služba. 2. Stitirazredna ljudska šola. 3. Devet-najst lir 20 centezimov direktnega državnega davka. 4. Stanovanjska najemščina, ki mora znašati po velikosti občine in po cenah stanovanj najmanj 150 do 400 lir. Razumetega ima od 21. leta dalje volilno pravico, kdor ima rešilno svetinjo ali pa vojno medaljo.

Med volilci je torej tudi po novem zakonu razlika, in nesocialni značaj je v teh določbah očiten. Velika izprememba je ta, da dobi po reformi res vsak državljan volilno pravico, če — doživi trideseto leto. Socialisti so zahtevali volilno pravico za vse državljane že od 21. leta. Ta predlog je bil odklonjen, ker je večina glasovala, kakor ji je vlada ukazala. Na videz ima ta stroga, ali pravzaprav nazadnjaška določba namen, otežati volilno pravico za one, ki ne znajo čitati in pisati, pa baje na ta način pritiskati nanje, da si pridobijo to znanje, ki jim pomaga, da dosežejo volilno pravico vendar pred 30. letom. Za to, ker italijanska država ne skrbi dovolj za ljudski pouk, kaznuje torej one državljane, katerim ni dala niti najpriprostejšega znanja.

Ali idealno stremljenje, da bi se z volilnim zakonom dvignila ljudskošolska izobrazba, je le navidezno. Jasno kažejo to določbe, ki dajejo volilno pravico 21letnim državljanom. Tudi analfabet lahko doseže to izjemno pravico, če na primer plačuje precej visok direktni davek ali

pa razmeroma visoko najemščino. Prozorna militaristična tendenca tiči v določbi, da doseže volilno pravico pred 30. letom, kdor ima vojno svetinjo. Ta pogoj je v najtesnejši zvezi s tripolitansko vojno, katero hoče ljudstvu napraviti slastnejšo. Da imajo poleg tega tudi oni predčasno volilno pravico, ki so odklikovani z rešilno svetinjo, je pač le dekoracija, zakaj prilike za tako odklikovanje so tako redke, da prihaja ta določba praktično komaj v poštev.

Veliko protislovje je v predpisih o volilnih okrajih. Že stari volilni zakon je v § 54. zahteval, da se imajo po vsakem ljudskem štetju volilni okraji na novo razdeliti, tako da bi imeli vsi enako število prebivalstva. Ta predpis je bil vedno na papirju. Novi zakon ima enako določbo. Ali če bi se resno jemala, bi se bili morali okraji že sedaj na novo razdeliti, zakaj v dolgi dobi so se številke prebivalstva tako izpremenile, da so postali volilni okraji popolnoma neenaki. Skodo imajo seveda pred vsem kraji, v katerih se je industrija močneje razvila. Kljub temu ostane tudi sedaj število volilnih okrajev — 508 — ravno tako neizpremenjeno kakor njih razdelitev.

Med drugimi določbami so zanimive one, ki se tičejo tajnosti volitev. Ta se ima doseči z dvojnimi sredstvi, ki so nekoliko podobni volilnim predpisom v Nemčiji. Ko pride volilec pred komisijo, se najprej dožene njegova opravičenost. Nato vzame predsednik komisije iz steklene žare kuverto, ki jo izroči volilcu. Te kuverte, ki so izdelane v državnih tovarnih za papirnat denar in ki jih dodaja volilnim komisijam ministrstvo za notranje zadeve, imajo privesek, na katerem je tekoča številka; privesek je perforiran, da se lahko odtrga. Tekoča številka kuverte se zabeleži v volilskem imeniku poleg volilčevega imena.

Ko ima volilec svojo kuverto, odide od komisije in vtakne v kuverto listek, na katerem je natisnjeno ime njegovega kandidata. Kadar je to opravil in zalepil kuverto, se vrne h komisiji in izroči kuverto predsedniku. Ta sedaj odtrga številko, volilčevu kuverto pa vtakne v volilno žaro, ki je tudi iz stekla, baje zato, da se lahko kontrolira če je res oddana le ena kuverta.

Volitve so kakor doslej tudi zanaprej ob nedeljah, in sicer po vsej državi obenem. Zakon obsega tudi predpise, ki imajo zanjamčiti čistost volitev. Kazni za volilne sleparije so precej stroge. Tako n. pr. je za falsificiranje volilskih imenikov določena ječa do treh let in globo do tisoč lir; vplivanje na volilce z žuganjem ali z obljubami se kaznuje z ječo do enega leta in z globo do tisoč lir. Enaka kazen zadene volilca, ki se da podkupiti. Vsaka kazen zaradi volilnih pregreškov je združena z izgubo aktivne in pasivne volilne pravice od enega do petih let.

Kakšna bo praktična posledica reforme v novi zbornici, je doslej pač uganka. Nekateri ljudje, ki nimajo nujnejšega opravka, so si z njo belili glavo in so jo izkušali rešiti s pomočjo nekakšne ankete. Na podlagi njenih megleh računov napoveduje bivši državni podtajnik Luciani, da bodo največ pridobili klerikanci in socialisti. Klerikalci, ki imajo doslej 34 poslancev, jih prerokuje 63, socialistom 79 namesto dosedanjih 42. Radikalci pripisuje majhen dobiček: 52 namesto dosedanjih 50. Zato bi republikanci, ki štejejo sedaj 21 mandatov, izgubili enega. Vso ostalo izgubo bi utrpeli konservativci, liberalci in ustavni demokratje. V tem računu se menda namenoma pripisuje socialistom večji prirastek, nego je pričakovati. Zakaj četudi se je večina vdala Giolittijeti zahtevi, je vendar na dnu srca sovražna reformi in zato slika posledice bolj »grozne« kakor so, na tihem pa vendar upa, da ne bo tako »hudo«.

Kakor v drugih državah, tako bo pač tudi v Italiji volilna pravica predvsem politična šola za volilce. Privadila jih bo, da se bodo bolj živahno zanimali ne le za volitve same, ampak tudi za parlament, ki ga izvolijo, in za njegovo delo. Šele njih izkušnja porodi zdrave posledice. Prvi uspeh reforme pa je ta, da si sploh morejo pridobiti izkušnjo. In za enkrat je tudi to znamenit napredek.

Konvencija ameriških socialistov.

Indianapolis Ind., Thomson Hall, 13. maja.

Včeraj ob 10. jutraj se je začela v Thomson Hallu konvencija socialistične stranke v Ameriki. Na poziv tajnika konvencije se je odzvalo 282 izmed 293 delegatov zastopajočih 49 izmed 52 ameriških držav in pa 6 neangleško govorečih organizacij.

Prvi dan je bil izvoljen za predsednika sodr. Morris Hillquit iz New Yorka.

Delo konvencije se je razdelilo v 12 komitejev in sicer je izbranih 9 članov za pripravo platforme (načela); 9 za pravila; 9 za resolucije; 9 za pota in sredstva; 7 za poročilo strankinih uradnikov; 5 za mednarodne zadeve; 5 za tisk; 5 za revizijo; 9 za neangleško govoreče organizacije; 9 za poročilo delavskih organizacij (unij) z ozirom na socialistično stranko; 7 za poročilo o združništvu; 9 za poročilo o municipalnem programu.

Vsak po enega delegata, na konvenciji imajo Jugoslavlani, Italijani, Čehi, Poljaki Fin-

ci, Škandinavci in židovski agitacijski biro. Te organizacije predložijo na izboljšanje sedanjih pravil, tičočih se neangleških organizacij.

Zvečer je bil v dvorani, kjer zboruje konvencija, velik javen ljudski shod, na katerem so govorili Berger, Hillquit, Job Hririman, Ana Maly in Frank Hayes, podpredsednik U. M. W. of A.

Eno navažnejših poročil, ki bodo predložena po odboru konvenciji bo poročilo o delavskih organizacijah z ozirom na socialistično stranko, ki bo brezdvomno povzročilo največ debate in razprave.

Ze dalj časa zahtevajo člani I. W. W. (Industrial Workers of the World), ki so zaeno člani socialistične stranke, naj se stranka jasneje izrazi glede na stališče napram delavskim organizacijam.

Dasi stranka v svojih načelih soglašala z I. W. W., večina zastopnikov stranke vendar noče proglasiti I. W. W. za edino pravo delavsko organizacijo, dokler staromodna »American Federation of Labor« še tako močno dominira v ameriškem delavskem gibanju, kjer se naravno rekrutirajo socialisti in I. W. Wisti.

Večina socialistov je namreč mnenja, da je treba izkoristiti vsako delavsko gibanje — organizacijo sploh — v prilogu socializmu ne glede na to, kakšno principijelno stališče zavzema do taktike in da je treba zato zavzeti nevtralnno stališče napram vsem Unijam.

V kolikor se da sedaj reči glede na nimiracijo predsedniškega in podpredsedniškega kandidata za letošnje volitve, je gotovo, da bodo predlagani Debs, Charles E. Russell, Job Harriman in mogoče W. D. Haywood.

Socialistična stranka pričakuje letos v jeseni pri predsedniških volitvah nad pol drug milijon glasov, sodeč po zanesljivih članih, ki presegajo sedaj nad 150.000.

Naš osmi strankin zbor.

Predlogi in resolucije.

Zadnji dan, preden so se opravile razno-terosti, je strankin zbor rešil predloge in resolucije, kakor je nasvetovala komisija, ki je bila izvoljena na prvi seji.

Resolucije k točkama »Politični položaj« ter »Jugoslovanska socialna demokracija in bratske stranke« smo že objavili v prvem poročilu.

K točki »Organizacija« so bili podani sledeči predlogi:

Od poročevalca Kocmurja:

1. Ime stranke naj se spopolni in naj se glasi: Jugoslovanska socialna demokracična delavska stranka.

Sprejeto.

2. Strankin odbor naj se imenuje: Izvrševalni odbor. Deželno strankino zastopstvo, okrajno zastopstvo, krajevni odbor.

Sprejeto.

3. Izvrševalni odbor. Število članov ožjega izvrševalnega odbora se poviša na sedem, širšega pa do dvajset.

Sprejeto.

Naslednji referantovi predlogi se odkazejo izvrševalnemu odboru, ki jih ima študirati in redigirati, po svoji stilizaciji doposlati članom kontrole in po njih odobrenju uveljaviti:

»Točka 4. organizacijskega pravilnika se naj glasi:

4. Za vstop v stranko se je priglasiti pri eni v smislu tega pravilnika ustanovljeni organizaciji, oziroma njenih zaupnikih; pri politično posebno razglašeni osebah odloča o sprejemu deželno strankino zastopstvo, odnosno izvrševalni odbor.

Točka 22. se naj glasi:

2. Izkaznice in potrdilne znamke naroča krajevni odbor pri deželnem zastopstvu stranke. Deželnemu zastopstvu je obračunati najkasneje do 15. za pretekli mesec. Obračunati je vse prispevke tako, kakor je sklenila deželna konferenca, odštevši samo troške za poštino. Obračuni med krajevnimi in okrajnimi organizacijami se vrše neposredno, lahko pa tudi potom deželnega zastopstva. Pristojbine za list je vpsolati naravnost njih upravam po dogovoru.

Točka 23. se naj glasi:

23. Za manjkajoče znamke je prejemnik odgovoren onemu, od katerega jih je prejel. Načelo bodi, da se naročene znamke, kjer je le mogoče, plačajo takoj. Pri vsakem naročilu mora biti predložena dobava poravnana.

Točka 33. se naj glasi:

33. Okrajno zastopstvo ima nalogo: Vsako četrtletje obračunati od krajevnih organizacij vpsolani strankini davek deželnemu zastopstvu itd.

Točka 36. naj odpade.

Točka 38. naj se glasi:

38. Imena in naslove izvoljenih odbornikov je v teku osmih dni nazaiti deželnemu zastopstvu stranke.

Točka 45. al. b) in c) se naj glasi:

b) volitev odposlancev na strankine priredbe.

c) obračunavanje nabranega strankinega davka izvrševalnemu odboru, kakor je to določil izvrševalni odbor, odnosno zbor stranke, ter uvedba prostovoljnih prispevkov za deželne potrebe.

Točka 48. prvi odstavek, se naj glasi:

48. V kontrolo se ne morejo voliti parlamentarni zastopniki ter nastavljenici stranke in taki, ki opravljajo v stranki odgovorne funkcije.

Točka 48., drugi odstavek, se naj glasi:

Celotni izvrševalni odbor se sestane vsaj vsakega pol leta, sicer pa po potrebi; skliče ga predsednik na sklep ožjega odbora. Sestati se mora, če ga vsi zunanji odborniki ali pa dve deželni organizaciji zahtevati.

Točka 49. se naj glasi:

Nastavljenici stranke in njenih podjetij ne morejo biti v izvrševalnem odboru, morajo se pa udeležiti sej, če so vabljeni in imajo posvetovalni glas.

Točka 52. se naj glasi:

52. Zastopnike na strankin zbor imajo pravico poslati:

a) vsaka krajevna organizacija po enega do 50 članov in za vsakih daljnih 100 po enega, pri čemer velja število 50 in čez za celoto;

b) vsaka okrajna organizacija po dva;

c) vsaka deželna organizacija po dva.

Kraji, kjer so ženske organizirane, smejo tudi te voliti zastopnice po ključu, ki je določen za krajevne organizacije.

Za delegiranje je merodajno povprečno število članov (članic) dotične organizacije, ki se dožene na ta način, da se število pri deželnem blagajniku od predločenega zbora odvzeta in plačanih potrdilnih znamk razdeli skozi toliko mesecev, kolikor jih je med tem časom poteklo; dobljeni drobec znači povprečno stanje članov (članic), na podlagi katerega je voliti odposlanec.

Deželno zastopstvo ima najpozneje teden po razglasitvi sklicanja zbora v smislu tega pravilnika podrejene mu organizacije še posebej pismeno pozvati na izvolitev delegatov, in jim sporočiti nanje pripadajoče število.

Sedež in glas imajo na strankinem zboru nastavljeni tajniki stranke in strokovnih zvez ter uredniki strokovnih glasil. Organizirani sodrug posameznih industrijskih skupin imajo pravico poslati iz vsake dežele po enega zastopnika; volitev teh osreduje nadrejeno tajništvo — odnosno deželno zastopstvo. Pravico do mandata ima najmočnejša skupina v deželi in če se ta odpove, oziroma ne posluži svoje pravice, ona, ki jej sledi glede števila članov.

Uredniki in upravitelji strankinega glasila imajo na strankinem zboru sedež in — v zadevah njih delovanja le posvetovalen — glas.

Parlamentarni zastopniki stranke, izvrševalni odbor in kontrola morajo na strankin zbor in imajo na njem sedež in glas, ki je v zadevah njih delovanja le posvetovalen.

Izvoljeni delegati morajo biti iz dotične organizacije. Mandate je izvrševati osebno in morajo biti overovljeni od dotične organizacije in deželnega zastopstva, kakor to določa izvrševalni odbor. Imena in naslove izvoljenih delegatov je vpsolati najkasneje osmi dan pred zborom deželnemu zastopstvu, ki jih nato sporoči izvrševalnemu odboru. Izkaznice in vabila na zbor razpošlje neposredno izvrševalni odbor.

Na zboru morajo vsi udeleženci oddati strankine izkaznice in pravilno overovljene mandate, ter če zastopajo industrijske skupine tudi dotične članske knjižice.

Dodatek: Program stranke, narodnostni program in organizacijski pravilnik je skupno natisniti v obliki knjižice, ki jo je vročiti vsem strankinim pristašem.

Ljubljana in Kranjsko.

Za »Zarjo«! Naš osmi strankin zbor je zaključil svoje delo in naša naloga je, da gremo z vso vztrajnostjo in z vso žilavostjo na delo po začetni poti. Razprave našega kongresa so nad vse jasno izpričale, da je »Zarja« srce naše stranke, porok naših napredkov. Z vne-mo, požrtvovalnostjo moramo storiti vse, da oprostimo naš dnevnik finančnih težkoč in da ga postavimo na trdno gospodarsko podlago, da bomo listu samemu lahko zaupali njegovo bodočnost. Danes je minulo leto dni, odkar je »Zarja« ugledala prvokrat beli dan. Uspehi, ki smo jih v tej kratki dobi dosegli, so z ozirom na težavne razmere, ki jih ima premagati delavski, v slovenskem jeziku pisan list, naravnost sijajni in so nam bodrilni, da ne omagamo sredi pota in da hitimo s podvojenjo požrtvovalnostjo cilju nasproti. Prvi jubilej naj vsi sodrug, ki vedo ceniti važnost dnevnega tiska in ki jim niso neznane težave delavskega lista, obhajajo na ta način, da obdare »Zarjo« po svojih močeh in ji pridobijo novih naročnikov. Sodrug, »Zarja« je Vaše delo in Vaša last! Ne zanemarite niti za trenotek dolžnosti, ki Vas veže do Vašega stvarstva!

Ljubljanski občinski svet ima v torek 4. junija ob šestih popoldne v mestni dvorani redno sejo. Dnevni red: A. Javne seje: I. Naznanila predsedstva. II. Odobrenje zapisnika zadnje seje. III. Volitev odbora za nadzorovanje zgradbe kanalov zbiralnikov. IV. Dvoje poročil personalnega in pravnega odseka. V. Finančnega odseka poročila: Izmed 12 poročil omenjamo: 1. o samostalnem predlogu občinskega svetovaleca T. Novaka za vpeljav delavskega reda in zavarovanje mestnih delavcev; 2. o samostalnem predlogu obč. svetovaleca Marinka za pomaknjenje nižjih magistratnih uradnikov.

v višji plačilni razred in o prošnji »Društva nižjih mestnih uslužbenec« za razno zboljšanje službenih razmer; 3. o samostalnem predlogu obč. svetovalcev Lilega in Reiserja glede na pomaknenje magistratnih uradnikov v višji razred aktivitetnih doklad in o prošnji »Društva magistratnih uradnikov« za stalno ureditev draginskih doklade, 4. o prošnji učnega osebja mestnih otroških vrtcev za zboljšanje prejemkov; 5. o prošnji učiteljskega osebja mestnega dekliškega liceja glede na neko doklado. VI. Osem poročil stavbenega odseka. VII. Šolskega odseka poročilo o dopisu c. kr. mestnega šolskega sveta glede na ustanovitev meščanske šole v Ljubljani. VIII. Odseka za oledšavo mesta poročilo: 1. o prošnji »Slovenske filharmonije« za zgradbo koncertnega paviljona; 2. o samostalnem predlogu občinskega svetovalca Stefeta glede razpisa nagrad za najlepše s cveticami okrašena okna in pomole. IX. Direktorija mestnega vodovoda in elektrarne poročila. Izmed štirih poročil omenjamo: 1. o dopisu deželnega odbora kranjskega glede dobave vode iz mestnega vodovoda za vasi Tomačevo in Jarše. X. Razni samostalni predlogi. B. Tajne seje: I. Naznanila predsedstva. II. Odobrenje zapisnika zadnje seje. III. Personalnega in pravnega odseka poročila. Izmed petih poročil omenjamo: 1. o prošnji za razpisano službo goz. darskega pomočnika; 2. o prošnji za razpisano ustanovo za vojaške invalide. IV. Finančnega odseka poročila. Izmed petih poročil omenjamo: 1. o prošnji osmero vdov magistratnih uslužbenec za zvišanje vdovnine; 2. o prošnji mestne policijske straže za nadaljno prejetanje izredne doklade. V. Direktorija mestnega vodovoda in elektrarne poročila glede na upokojitev nekega uslužbenca mestnega vodovoda. VI. Direktorija mestnega užitinskega zakupa poročila. Izmed štirih poročil omenjamo: 1. o letnem računu mestnega užitinskega zakupa za leto 1911. 2. o prošnji preglednikov mestnega užitinskega zakupa za zboljšanje službenih razmer. VIII. Obrtnega odseka poročila o prošnji za razne obrtne koncesije.

— **Seja izvrševalnega odbora** danes ob pol 7. zvečer v »International« (Petrič).

— **Sankcioniranje izpremembe ljubljanskega statuta.** Sankcioniran je deželni zakon, ki izpreminja nekatere določbe ljubljanskega občinskega in občinskega volilnega reda o občinarnstvu izven Ljubljane bivačih občinskih davkoplačevalcev, o porazdelitvi preostajajočih mandatov na posamezne kandidaturne liste o barvi in kvaliteti volilnih kuvert itd.

— **Splošno pravovarstveno in strokovno društvo** za Avstrijo, podružnica Ljubljana, vabi na redni občni zbor, ki bo danes 3. junija ob pol 8. zvečer v gostilni »International« na Resljevi cesti. Dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Volitev novega odbora. 3. Predavanje. 4. Raznoročje. Na obilno udeležbo vabi odbor.

— **V Sp. Šiško!** V ponedeljek je občni zbor »Vzajemnosti« pri Stermu v Sp. Šiški. Začetek ob 8. zvečer. Vsi sodrugi so vabljeni k obilni udeležbi. — V torek je občni zbor železničarske podružnice Sp. Šiška pri Anžoku. Začetek ob 8. zvečer. Vsi železničarji so povabljeni, da se zbora udeležijo.

— **Idrija.** Iz seje bratovske skladnice z dne 18. maja t. l. poročajo sledeče: Provisionirana sta bila dva, in sicer rudar A. Fajgel zaradi dolgotrajne bolezni z letno provizijo 552 K 24 v in vdova M. Vidmar s štirimi otroci z letno provizijo 275 K 83 v. Ani Božič pa se dovoli po § 36 pravil brat. skladnice 2 K 12 vin. mesečno. Po izjavi predsednika g. Billeka se za naprej več ne bodo vsem težko poškodovanim na delu prištevale petletnice, ampak le onim, ki po poškodbi ne bodo več sposobni za nobeno delo. Proti tej izjavi so ugovarjali delavski odborniki, ker težko poškodovani delavec vzlic petletnici ne more živeti od provizije in je prisiljen zopet iti na delo; če pa mesecev pa mora zopet ostati doma. Na tak način bi se delavcu le krajšale pravice. Ugovor delavskih odbornikov je z argumenti podprl tudi nadzornik dr. Šterak. Sklep je bil, da se ima vsak, ki je bil kdaj težko poškodovan, zglašiti pri zdravniku, da konstatira, če je poškodba vzrok predčasne onemoglosti, ker le s tem bo delavec vedel, pri čem da je. Bolniške podpore so se dovolile 12 članom v skupnem znesku 97 K. — Bolnikov je bilo zadnji mesec 76 ter jih je ozdravelo 32. Prosilci za hipotekno posojilo se imajo zglašiti pri predstojništvu, da povedo, kakšne zneske prosijo, ker je treba dvigniti obilgacijo, če bo privolilo c. kr. rud. glavarstvo. Končno se je prečitalo na predsednika naslovljeno anonimno pismo, v katerem pisec nekdanjo oskrbo v bolnišnici bratovske skladnice obrekuje, ne upa pa si z imenom na dan. Take pisane imenujemo navadne falate in obrekovalce, ki se predzrežno denuncirajo na takem mestu, ne da bi se upali pod svoje trditve tudi podpisati. Pisu povemo, da se bo enkrat vjel v zanjo, ki mu ne bo ljuba, naj nikar ne misli, da ga ne poznamo.

— **Znižanje pristojbin za nenujne prekomorske brzojavke.** V smislu dogovora avstrijskega brzojavne uprave z inozemskimi upravami in habelskimi družbami se je s 1. junijem znižala za 50 odstotkov pristojbina za nenujne prekomorske brzojavke. Brzojavke morajo biti sestavljene v odkritem jeziku oddajne ali sprejemne dežele ali pa v francoščini in mora biti brzojavni upravi smisel brzojavke razumljiv. V slučaju, da brzojavna uprava ni v teku 72 ur po oddaji brzojavke izvršila naročila, vrne oddajalcu na zahtevo plačano pristojbino. Brzojavka desetih besedi z Dunaja v Novi Jork, ki je stala doslej 15 K bo stala odslej 7K 50 v.

— **Premestitev 27. pešpolka iz Ljubljane v Inmost.** »Tagespost« poroča iz zanesljivega vira, da bo avgusta meseca prestavljen 27. (belgijski) polk iz Ljubljane v Inmost.

— **Nočna služba v ljubljanskih lekarnah.** Ta teden so ponoči odprte naslednje lekarne: Bohinc na Rimski cesti, Levstek na Resljevi cesti in pl. Trnkoczy na Mestnem trgu.

— **Občinski račun in dež. odbor.** (Dopis Sela pri Bledu). Naš deželni odbor s posebno naslado šikanira občine, ki niso v klerikalnih rokah. Občinsko gospodarstvo svojih

pristašev pa gleda skozi prste in potrjuje račune, ki bijejo v obraz vsem načelom zdravega knjigovodstva. Naš gospodarski odbor je predložil račun brez vseh prilog; zaračunal si je nepotrebna pota k sodnji in županstvu, nepotrebno tožbo itd. Zoper tak spačen račun smo se pritožili na občino in na deželni odbor, ki sta pritožbo seveda odbila in ravnanje gospodarskega odbora celo pohvalila. Ker smo se predzrnil dvemiti o pravilnosti takega računovodstva, je gospodarski odbor vložil tožbo na sodnijo zaradi razžaljenja časti in najel si je imenitnega advokata dr. Pegana. Ampak vse to ni nič pomagalo: Gospodarski odbor je s svojim pravnim pomočnikom sijajno pogorel, pravdni nasprotnik je bil oproščen, in s tem je sodnijsko ugotovljeno, da so računi nepravilni.

— **Samomor v Postojni.** 29. t. m. si je po-gnjal v Postojni kroglo 25leten kovač Ignacij Vilhar. Vzrok samomora so slabe gmotne razmere.

— **Preprečena cerkvena tatvina.** 24. maja je 54letni postopač Pavel Jereb izmaknil v Skofiji Liki trgovcu Lovrencu Planini nov denžik izpred trgovine in hotel z njim ubežati. Popoldne se je splazil v kapelo v nunski samostan, in je hotel s stene sklatiti nabiralnike. Pri vsem ga je opazovala oseba, ki je poklicala cerkvenika. Cerkovnik je malopridnega tatua iz cerkve odpeljal in ga izročil deželnemu sodišču.

— **Najdeno truplo.** Pri Lipah so našli v petek na levem bregu Ljubljanice truplo; policijska komisija ni mogla trupla agnoscirati, prepeljali so v mrtvašnico k sv. Krištofu.

— **Če je res, da se dobro blago samo hvali** — je pa na drugi strani tudi res, da je na dobro blago treba opozoriti tudi tiste, ki ga še ne poznajo. Tistim, ki še ne vedo, kateri kavni prida-tek je najboljši, povemo, da je to Kolinska kavna primes. Naj jo poizkusijo, pa se bodo takoj o tem prepričali. Mi smo trdno uverjeni, da jim bo kava, kateri je pridejana Kolinska kavna primes, najbolj ugajala, kajti ona ima najzibornejši okus, najprijetnejši vonj in najlepšo barvo — torej vse lastnosti, ki jih mora imeti dobra kava, v največji meri. Poizkusite torej in prepričate se, da imamo prav. Sicer vam pa to potrdi tudi vsaka gospodinja, ki Kolinsko kavno primes že rabi.

Reformna gimnazija.

Piše dr. Slanc.

(Konec.)

Kaj poreče k temu sedanje vladanje držav-ljanov, ki ne more prebiti brez jurista in duhov-nika, teh pravih gojencev gimnazij, na katerih je jemal mladini nauk grških in rimljanskih st rin toliko zlatega časa! — Ta dva stanova sta zavori do boljšega življenja. »Svetovna zgodovina ni nič drugega, kakor nasprotovanje velikanskih moči: principa zadruga in principa gospodstva.« — »Die Weltgeschichte ist nichts weiter, als das Wieder-spiel zweier gewaltigen Kräfte: des Princip der Genossenschaft und desjenigen der Herrschaft.« (Gierke). »Država je po svojem postanku celo in po svojem svojstvu v prvem svojem življenju skoraj celo ona družbena ustanova, ki je bila vsiljena od kakšne zmagovalne skupine ljudi zma-govanim ljudem z edinim smotrom, da ureja gos-podstvo zmagovalcev nad zmaganimi in varuje to ustanovo proti notranjim revolucijam ter proti zunanji napadom. In g o s p o d s t v o nima dru-zega namena, kakor izčrpavanje zmaganih po zmagovalcih.« — V vseh začetkih držav je prodiralo vojaško organizirano divje pleme čez meje manj bojevitelja ljudstva, postavilo se kot plemstvo in ustanovilo državo.« (Dr. Gumplovicz, dr. Oppenheimer).

Tako so nastale tudi starogrške mestne dr-zave in Rim, velika država Rimljanov. Nastale so po pomorskih trgovcih, ki so bili pravzaprav po-morski roparji. »Vojska, trgovina, rop, so trojica in se ne dajo ločiti.« (Krieg, Handel, Piraterie, dreieinig sind sie, nicht zu trennen.« Goethe).

Vladajoči so začetkoma nemara nastopali, kakor medved v čebelnjaku, ki požre vse med, ali prav kmalu so izprevideli, da jo treba pustiti čebelicam nekaj medu, da se prežive pozimi in lahko spomladi zopet začno svoje delo v korist čebelarjem. — In tekom stoletij je zmagoval v razvoju človeštva vedno močni princip zadruga in ta je omilil vladanje plemstva, priboril vedno več samostojnosti tlačanom in podvržencem po-zneje iz feudalnih držav se razvijajočih abso-lutističnih držav in vedno bolj zmaga je ta princip zadruga nad voljo vladajočih stanov, redov (Klas-sen), zakaj tudi zdaj so države še razredne — »Klassenstaat«, ali kakor označuje državno oblast jezuit Cathrein, učitelj slovenskih duhov-nikov: Božja volja je najgloblja podlaga, je magna charta državne oblasti, (Der Wille Gottes ist die tiefste Grundlage, die magna charta der Staats-gehalt).

Imeli smo tlakarsko gospodarstvo in dr-zavo stanov, fevdalcev, imeli smo absolutistič-no državo, v kateri je bil kralj vsegomočen, zdaj imamo ustavno državo. »To je križev pot človeštva, pa tudi izveličanja, njena Golgota in njeno vstajenje k večni državi: od vojne do miru, od sovraženega razkosanja posameznih človeških plemen do miroljubne enote člove-štva, od živalstva do humanitete, od roparske države do svobodnega državljanstva.« (Dr. Oppenheimer). In v teh državah so si vladajoči stanovi in posebno kralji vzgajili svoje uradni-štvo, vzeli so duhovništvo med vladajoče. V tlačanstvu je bil duhovnik merodajen uradnik fevdalne gospode in sam fevdalen gospod. Oni so proučavali sisteme vladanja prejšnjih pogre-znjenih držav. Roparski Rimljani so ustvarili zasebno pravo, ki je služilo njih sistemu vla-danja nad sužnji in prostimi državljani. To pravo so prevzele vse evropske države in po-sebno hierarhija katoliške cerkve, ki se je že v prvih stoletjih postavila v družbo kraljev-cesarjev. To rimljansko pravo je imenitno; ono je podlaga vseh postav poznejših držav. To rim-ljansko pravo je prilagojeno egoističnemu živ-ljenju in protivnik principu vzajemnosti, zadruga. V uporabi tega prava sta se odlikovala ju-

rist in duhovnik. Ne stari Grki, ne Rimljani niso gojili npravnosti, kakor jo zdaj razumevamo; njih ropanje, bogatenje po delu sužnje in vse drugo življenje nam ravno v pogledu morale ne sme biti zgled. Umrli so prav grdo vsaj Rim-ljani. Zaradi tega tudi njih kultura ni ravno naj-boljša podlaga omike sedanjega sveta. A za ju-riste, ki tvorijo državne uslužbence, morda so, za duhovnike posebno; Rimljani so znali strahovati velike mase. Ali danes zmaga je princip vzajemnosti, zadruga v gospodarstvu, in silam gospodarstva mora slediti vsa druga vrhna stavba družbe. »Zgodovinar se je moral učiti, da postavi kolektivne potrebe mase — in te so v prvi vrsti gospodarske, — kot mogočnega či-nitelja v svoj račun, v katerega je prejšnji zgo-dovinar postavil kot računski faktor le voljo, hotenje posameznih »herojev«, gospodarskih narav, »Herrenmenschen«; zgodovinar je moral izprevideti, da razvijajo državo gospodarske moči, da jo izpreminjajo, in danes spoznava že ta učenjak, da gospodarskih moči ni prezirati«. Naj se pomiluje, da temne smotri takozvanega klasičnega časa, 18. stoletja, v katerem so se posebno kultivirali nauki, vzeti iz grških in rimljanskih starin, in da se na Nemškem, An-gleškem v Ameriki, v teh največjih delavnicah sveta goje pred vsem naravoslovni in tehnični nauki, — ali toliko je gotovo, da deluje sedanj tehniki za pridobivanje zadostnih in dobrih za življenje potrebnih stvari in to za vse, tudi za mase. Danes ne gre več za omiko onih bogatih »gorenjih desetisoč«, ampak za omiko mase, — gospodarstvo to kategorično zahteva, ker ne more rabiti neukih delavcev, omikan delavec pa ne liže rok bodisikomu in se hoče tako dobro hraniti, kakor kdo drugi. Le mogočno razvita tehnika pa more ustvariti podlago, na kateri je mogoče hitrejši razvoj mas in se prej končajo boji mase proti — »čebelarjem«. V tej smeri se pa tudi razvija državno vladanje; takozvana vladajoča manjšina mora skrbeti za mase, naj kdo hoče ali ne. Za te mase pa skrbje najboljše dobro razviti, vsem pristopni tehnični nauki. Ta velikanska podpora človeškega dela je zdaj tu, ne da se odstraniti, ona si sama priborjuje prvo mesto. In kdo jo bo odstranjeval, ko kultivira svet, ustvarja ljudem vse udobnosti, olajšava njih boje za kruh z železnim sužnjem!

S tem se tudi v npravnstvenem, etičnem oziru ni nič izgubilo. Mesto, da bi čitali grške, rimljanske starine v originalu, je podana v na-šem času prav lepa podlaga občne omike v kulturni zgodovini vseh zgodovinskih narodov in posebno v naravoslovnih vedah, katerih nauki človeka zopet sprizajni z materjo naravo, ga podučavajo o onih močeh, ki lepšajo človeško življenje, dasi mu tudi škodujejo, ako jih še ne more udati. Udati naravne moči, ne pa bati se jih in klicati duhovnika na pomoč proti njim, je parola sedanjega človeka.

Reformna gimnazija daje podlago za daljni študij vsem raznovrstno duševno razpoloženim učencem in to je prav. Mlad človek še redko-ve, kam naj se napoti, kakšna stroka dela mu bo ugajala, za katero je ustvarjen.

Po dovršeni reformni gimnaziji mu je pot v vse discipline ved odprta. Mali Slovenci ne pomenimo kaj, ali morebiti bomo pomenili kdaj kot okoličani jadranskega morja. In če nas zadene narodna smrt, vsaj kot potujočenci naj še žive dobro naši daljni potomci na tej lepi in plo-doviti zemlji. Morje vabi k sebi. Na njem je na-ravoslovec, tehnik pravi delavec in trgovec, katerega »imeti in dati« »Soll und Haben« je pospešil naravoslovne nauke, — on je zgolj učenec realističnih nauk, naukov praktičnega življenja.

Slovenci smo se — žalj — šolali, kakor avstrijski Nemci; izjema so le Nemci na Češkem in Cehi. Tam na češki zemlji so že zgodaj začeli z realkami in danes so Cehi in Nemci na Češkem prvi industrialci, tehniki v Avstriji, katere tudi visoko tehnično izobražena Nemčija rada jemlje kot delavce v svoja podjetja. Pri nas v Avstriji je n. pr. predsednik eminentno tehnično-trgovskega podjetja, avstr. Lloyd biviš advo-kat. Na odgovornih mestih, na katerih bi imel stati kot prva oseba tehnik, stoji jurist, ki nima pojma o dotičnem tehničnem delu. Najmlajši po-litični uradnik, konceptni praktikant, ukazuje vladnemu inženirju. In v stoterih slučajih urav-navanja kmetijskega, obrtnega, fabričnega dela, kjer ima država kaj govoriti, pošilja svoje ju-riste. Juristarija je sicer nauk o razmerah življe-nja, ali v tehničnih stvareh ne razume jurist nič in v drugih naravoslovnih rečeh tudi nič, če ni iz posebne ljubezni botanik, kemik.

Slovenci podajajo precejšen odstotek naj-boljših ljudi ameriškega fabričnemu delu. Do-ma je vse polno prilik za dobro kmetijo, za raz-ne rokodelske obrti — za fabrično delo, poseb-no pa za delo na ladjah na morju — v ladjedelni-cah. Na tisoče tujcev dobijo tu dober kruh. Gim-nazija s staro upravo ne vodi do tega kruha. Da vlada katoliški duhovnik na Slovenskem, ka-žejo številke, katere je prof. Wester navel. Čez 3000 gimnazijcev in le nekaj čez 700 realcev! Katoliški duhovnik je zavzet za »čebelarstvo« in tedaj še drugače biti ne more! — Ali to raz-merje učencev na gimnaziji in realki nam raz-jasnjuje gospodarsko in seveda tudi drugo revo Slovenstva. Na Slovenskem pristopajo v sre-dnje šole dekleta. Slovenska zemlja ni ustvarjena za kmetije na latifundijah, ker je svet hribovit; na tej zemlji, v najboljšem obnebu je odkazana velika naloga mali kmetiji, intenzivni, vrtarski kmetiji in živinoreji. Za zdaj store naše kmetice veliko dela v reji prašičev, goveje živine, kuret-nine. V tej panogi ustvarimo Slovenci lahko najlepše gmotne razmere na kmetiji. Kaj bi se dalo teh živali izrediti na naši kmetiji in poslati na italijanske, nemške trge! — Kmetijske šole ze ženske! — V gimnazije ni pošiljati deklet, ako ostanejo njih učni načrti taki kakor doslej, one bi bile nekakšen proletarijat, ki ni za no-beno pravo rabo v gospodarstvu; v realke — in potem v kmetijske šole z njimi! — Pa tudi reformna gimnazija bi dajala dekletom podlago za poznejše strokovno delo, ki zamore biti za nje najlepše v ljubi naravi, na kmetiji. Tehniki na Slovenskem so po večini politični uradniki. Ti imajo tiho živeti. V deželne zbore, v državni

zbor ne volimo tehnikov-inženirjev. Jurist — Duhovnik! Ako bi kak bogataš mislil na to, da Slovenci ne pohajajo pogosto tehničnih visokih šol in ustvaril štipendije za te delavce! — Revež dijak na tehniki rine grozno težavno na-prej. Tehnika v Trstu! Ves slovanski jug je nima!

Štajersko

— **Hrastnik.** Kakor smo zvedeli, se ni pra-vilno razdelilo 5 odstotno povišanje pri gos-podskih plačah, kajti eni so dobili 3 do 5 vin. pre-malo. Opozorjamo gospoda ravnatelja, naj da delavcem vsaj to, kar je družba dovolila, ker drugače smo primorani drugam to krivico po-ročati. Vsem tistim delavcem pa priporočamo, da naj se zglase pri delegatih rudarske za-druge.

— **Z nožem.** Dne 28. maja okolu 2. popol-dne je napadel v Hrastniku z nožem rudar Fajdiga, star komaj 20 let, zidarja Juharta in ga zelo težko ranil. Vzrok napada je demon alkohol in pa maščevanje, ker je lansko leto Juhartov brat napadel Fajdigo.

— **Pretep.** Na binkoštni ponedeljek so po-pivali v Dolu pri Hrastniku fantje Soure Ru-dolf in Miha, Jovan, Bedene, Pepelnak Stanko in drugi. Ko so zavžili precejšno množino al-kohola, je prišel prepir zaradi nekega dekleta kmalu so se obdelovali z nožmi in koli. Po končanem boju so bili več ali manj ranjeni brata Soure in nekaj drugih. Ko bi se mladi fantje bolj zanimali za organizacijo in čitanje, bi go-tovo ne bilo teh tepežev, ki se končajo z za-porom in bolnico.

— **Iz Trbovelj** nam poročajo: Na rudarja Janeza Kitarja je padel velik kos premoga. Dobil je vsled tega težke poškodbe na glavi in levi nogi. Njegovo stanje je zelo nevarno. Pre-peljali so ga v rudniško bolnišnico.

— **Ponarejene krone.** Iz Kozije. V zad-njem času so posenbo na sejnih v rogaškem in kozjanskem okraju krožile ponarejene kro-ne. Krone so ogrskega kova in nosijo letnico 1895. so pravim kronam skoro popolnoma po-dobne, samo da so nekoliko lažje. Ako se jih natančno opazuje, se falzifikate lahko spozna; večje množine ponarejenega denarja so pri-šle čez hrvaško mejo, kjer so pred dobrim tednom izsledili večjo družbo ponarejevalcev denarja.

Koroško.

— **Lepe manire.** Iz Črne nam pišejo: Pred kratkim smo imeli birmo. Pri vrodu v cerkev je slonel ob steburu ubog pohabljen starček, ki bi bil rad videl škofa. Kar pride črnski cerkovnik, pa sune slabotnega starčka v prsi, da se je zgrudil in so mu morali drugi ljudje pomagati na noge. Vsak pošten človek se je zgrazal. Zada-njič je zaprl v cerkev nekega moža; ko je zju-traj odprl cerkev, ga je pretepel do krvi. Te dni je umrla rečna žena; njena hči je vse mrliš-ke in pogrebne pristojbine pošteno plačala. Ampak cerkovnik je hotel dobiti, sedem kron več kakor mu je šlo, kar pa je pravočasno pre-prečil neki občinski odbornik. Vsi pošteti ljudje v Črni obsojajo nelepe mežnarjeve manire.

Goriško.

— **Naš grob.** Na binkoštno nedeljo zvečer je umrl po dolgi mučni bolezni v svojem rojst-nem kraju Kanalu sodrug Alojzij Gorjup, kan-celist pri bosansko hercegovinski železnici v Sarajevu. Pokojnik je bil do smrti zvest so-cialistični ideji. Večkrat je navduševal svoje znance in tovariše za socializem, v katerega misijo je trdno veroval. Kako priljubljen je bil sodrug Alojzij Gorjup, je pričal lep pogreb 28. majnika. Rajnik zapušča ženo in dva otoka. Zvestemu sobojniku socializma bodi zem-ljica lahka!

— **Strela v Lokvi pri Sežani.** Minuli teden je udarila strela v lipo, pod katero je bilo mnogo goveje živine. Strela je omamila nič manj kot dvajset glav živine; okolo petnajst glav so rešili, dočim je pet glav poginilo. Ne-kaj dni poprej je pogorela Perhadvéva hiša z vsem pohištvo; zgorela je tudi vsa manu-fakturna zaloga krojaškega mojstra Božeglava ter obleka in denar prodajalca tukajšnjega kon-zumnega društva.

— **Tatovi na delu.** Komaj so nekoliko po-tihnile novice o vlomih v goriški okolici, že zopet čujemo o vlovu v Podgori. Dva tatova sta v noči od sobote na nedeljo hotela vlomiti v trgovino g. Terpina, ki pa se je pravočasno prebudil in tatove pregnal. Imela sta že pove-zan sveženj ukradenega blaga, ki sta ga pu-stila, kakor tudi šop vitrihov.

— **Koliko so vredni Cargotovi popravki?** S svojimpopravkom je zbudilkurat Cargo obilo smeha po Nabrežini; nelogičen je tako, da zi-ja neresnica iz vsakega stavka. Da smo osvetlili njegovo nekvalficirano postopanje napram duhovnemu sobratu, mu ni bilo ljubo, pa se je skril v ponočni plašč § 19, ki usmiljeno pokrije vsako šet ako debelo laž. Cargo trdi, da je pater Pudor ponudeno večerjo odklonil. Ta bo bosa, ko je pa pater z velikim apetitom povžij večerjo, ki mu jo je restavra-ter poklonil. Kurat se prav nerodno izgovarja tudi z latinščino; ampak vsak otrok ve, da mnogo samostanskih ljudi ne zna latinščine. Sicer pa kadar ne gre za telesna dela krščan-skega usmiljenja črnosukneži nimajo tako strogih strokovnih zahtev in z veseljem nabi-rajajo tudi »nelatinske« glasove. Za enkrat na svidenje.

— **Napačnega župana iz Bat,** ki je hotel pri podružnici kreditne banke v Gorici na po-lagi ponarejenih listin dvigniti vsoto 6000 — so pred nekaj dnevi prišli. Aretiranec seveda dejstvo taji, toda vsi dokazi so proti njegovim trditvam.

Trst.

— **Vprašanje slovenske porote.** Vsled slo-venskih razprav pred tržaškimi porotnim so-diščem — pod katerega okrožje spada lepo število pretežno slovenskih sodnih okrajev — vpije italijanski nacionalizem, kakor da mu

zavrača »Lavoratore« nacionalistične tepčarije: »Ako se upošteva le milje in tradicije tržiškega mesta in se na podlagi tega izvaja, da je porota italijanska posest, je to za nacionalistično pojmovanje od sile komodno, ampak očitno samovoljno je, kakor je samovoljen in otročji krik o »slavizaciji« porote, ker se je zoper slovenskega obtoženca vršila razprava v njegovem jeziku, ko bo razprava naslednjega dne spet... italijanska, če bo obtožen Italijan, ali tudi Slovan, ki želi italijansko razpravo. Kje je tu krivica proti našemu narodu, kje razlastitev, kje škoda za Italijane, če ima obtoženec slovanske narodnosti danes priliko, da na najuspešnejši način brani svojo svobodo in svojo čast — morda tudi življenje — poslušujoč se pri tem lastnega jezika in pomoči zapupnega odvetnika, ki govori isti jezik? Mi te nevarnosti ne moremo videti. K večjemu bi mogli videti — in to priznavamo brez drugega — da bodo italijanski odvetniki manje zaslužili, ker se bodo obtoženci slovanske narodnosti večkrat zatekali k odvetnikom svoje narodnosti; a nadejamo se, da se »Piccolo« ne bo drznil trditi, da so interesi treh ali štirih odvetnikov interesi... domovine! Na vsak način je edino pravilno stališče, na katero se moramo postaviti, stališče obtoženčevega interesa. Razlogi elementarnega človekoljubja, civilizacije in pravice zahtevajo, da imajo enako možnost obrambe vsi obtoženci ozemlja, spada jočega pod kompetenco porote. Dejstvo, da kak obtoženec pripada eni slovanski narodnosti, mu ne sme ustvariti položaja inferiornosti napram italijanskemu obtožencu. Tudi Slovan mora imeti možnost, da razume in da ga morejo z gotovostjo in lahkoto razumeti tekom vsega razvoja razprave; isto možnost se mora dovoliti tudi branitelju, ki si ga je izbral, četudi je ta branitelj Slovan. Kako se more zahtevati od slovanskega odvetnika, da bi, ko brani slovanskega obtoženca pred poroto, sestavljeno iz Slovanov, moral govoriti v jeziku, ki ga ima manje v oblasti, — to je: italijanskem — odvdeni stem svoji besedi ono moč sugestije in ono neposredno prepričevalnost, ki jo more imeti, ko govori svoj materin jezik? Naše italijanstvo bi bilo torej ponižano, da se brani s sredstvi nekulture in krivice... Ali bo morda Trst manje italijanski, če bo katerisibodi italijanski odvetnik imel med svojimi klienti kakega »narodnega sovražnika« manj? Ali bi bili slovanski narodni odvetniki v Trstu manj narodni, ko bi jih mogli prisiliti, da bi tudi pred slovanskimi porotniki govorili italijanski?« Te pametne besede je pograbila tudi »Edinost« Po krivici — zakaj »Edinost« premnogokrat slika dobiček treh, štirih vodilnih odvetnikov za sveto narodno stvar, ki jo mora pod anatemo vsakdo slepo verjeti. In v isti sapi, ko se naslanja na socialistično sodbo, bo mahala po nas, da barantamo s Slovenci. Drugega glasilu tržaških narodnjakov ne vemo svetovati kot: več pameti!

srpom. Zadel ga je na vrat in mu zadal rano, vsled katere je oče umrl. Obtoženec dejanje prizna, trdi pa odločno, da ni imel namena očeta usmrčiti, marveč ga le ustrašiti. Najbolj zanimivo je bilo pričevanje matere, — v nenavzočnosti obtoženca — ki je podala sliko žalostnega družinskega življenja. Tudi vse ostale priče govore v prilog obtožencu in opisujejo očeta kot strastnega nasilneža in pretepača. Sodišče je Marčiča obsodilo na štiri leta ječe.

Tudi izkaz smrtnih nezdod na Angleškem soglaša s številkami na Avstrijskem in Nemškem. Uradna statistika za Angleško za leto 1910. kaže, da odpade v vseh industrijskih panogah na 10.000 delavcev 6.2 procenta smrtnih nezdod. Za vse te žrtve na bojnem polju dela morajo skrbeti zavarovalnice. Za vsak odrezani, odsekani ali odžagani prst mora dobiti dotični delavec odškodnino. Mešetariti se tukaj ne da. In če omenjeni c. kr. stavbni svetnik pravi, da dobi delavec po zdravljenju enako mezdo kakor pred nezgodo, bi ga bilo treba vprašati sledeče: ako bi se ponudila njemu dva delavca, eden ki ima vseh 10 prstov, in drugi s pohabljen roko, katerega izmed obeh bo sprejel? Tako je vprašal že pred 60 leti angleški tovarniški nadzornik nekega podjetnika, ki je imel o izplačevanju zavarovalnine enake pojme kakor stavbni svetnik Dreßler. Seveda ni podjetnik prav nič premišljeval, in rekel, da na vsak način sprejme onega, ki ima zdrave ude.

tudi v elektricitetni industriji, kemični, tekstilni in drugi zaznamujemo letos prve poizkuse za internacionalno izvajanje in za internacionalno ureditev produkcije in cen. K že obstoječim internacionalnim kartelom rudokopov svinca, evropskih emajlnih tovarn, žične konvencije, internacionalni kartel steklarjev so se letos pridružile še konvencije za določanje cen nemških tovarn za linoleum z inozemstvom in konvencija tovarn za izdelovanje razglednic ki obsega razen Francoske in Angleske vso Evropo, dalje konvencija vseh evropskih karbitnih tovarn. V tekstilni industriji se je ustanovil kartel avstrijskih in nemških kravatnih industrialcev in internacionalni sindikat za baržun. Tudi internacionalna zveza med barvarji svile se je sklenila. V teku so pa še pogajanja za ustanovitev internacionalne salpeterske konvencije in internacionalni rudninski trust."

se od danes naprej polnoštevilno udeležujejo vseh sej v parlamentu in da naj bodo pripravljene na eventualnosti. Če bo Tisza zopet kršil opravičilo, namerava opozicija nastopiti s tehnično obstrukcijo.

PROTI DRAGINJI.

Belgrad, 3. junija. Socialna demokratska stranka je včeraj priredila velik shod proti silno naraščajoči draginji. Po shodu je bila impozantna demonstracija po mestu.

BELGIJSKE VOLITVE.

Vroč volilni boj.

Bruselj, 3. junija. Ob velikanski napetosti in mrzlični agitaciji vseh strank so bile včeraj volitve v državni zbor, katerih izid še ni znan. Opozicija upa, da strmoglavje klerikalno vlado. Upanje je tem opravičenejše, ker je opozicija, obstoječa iz socialistov, liberalcev in krščanskih demokratov, že pri zadnjih volitvah 1910. s svojimi 1.240.000 glasovi nadkrilila klerikalce, ki so dobili 1.195.560 glasov. Da so imeli klerikalci kljub temu večino s svojimi 86 poslanci proti 80 opozicijskim, je posledica nalašč za klerikalce prirojenega volilnega reda. V Belgiji imajo volilno pravico vsi moški, ki so stari 25 let in bivajo eno leto v občini. Družinski očetje, 35 let stari, ki plačajo 5 frankov davka in so lastniki posestva, vrednega 48 frankov letne najemnine, ali državne rente 100 fr., imajo dvakratno volilno pravico, meščani z akademično izobrazbo in v določenih višjih službah imajo še tretjo volilno pravico. Ta lina pravica je velik privilegij posestva in zlasti veleposestva, mestno prebivalstvo in predvsem delavci pa so v veliki škodi. Nad 900.000 volilcev je bilo od 600.000 volilcev leta 1900/1 daleko preglasovanih. Razen tega so še volilni okraji tako razdeljeni, da pridejo vsled proporcionalnega volilnega sistema v velikih industrijskih okrajih v poštev klerikalne manjšine, medtem ko se v poljedelskih okrajih neklerikalne manjšine popolnoma izgube. Doslej je štela zbornica 34 socialistov, 45 liberalcev, 1 krščanskega demokrata in 86 klerikalcev. Upanje je, da dobe opozicijske stranke vsled povečanja števila mandatov večino proti klerikalcem. Opozicijske stranke se tem bolj nadejajo uspeha, ker je ogorčenje med ljudstvom proti reakcionarni klerikalni politiki v zadnjih dneh priklopelo do vrhunca.

STAVKA PREVOZNIKOV NA ANGLEŠKEM.

London, 2. junija. Glavni odbor zveze prevoznikov je sklenil priporočiti stavkovnemu odboru v Londonu, da sprejme predlog vlade, po katerem se ima sklicati spravični urad, če poda vlada zadostno jamstvo, da se izvrše sklepi spravnega urada. Iz vseh luk pridejo v torek odpotniki v London, da se posvetujejo o rezultatu pogajanj pri ministrstvu za notranje zadeve.

BOMBE NA PORTUGALSKEM.

Lisbona, 2. junija. V mestu Begoa, pokrajina Trac, so baje anarhisti z bombami razdejali rotovž. Trije napadalci in devet drugih oseb je težko ranjenih.

KREČANSKI POSLANCI V ATENAH.

Zabranjen vstop v zbornico.

Atene, 2. junija. Včeraj se je otvoril grški parlament. Pogajanje ministrskega predsednika Venizelosa s krečanskimi poslanci, da bi opustili vstop v zbornico, je ostalo brez uspeha. Krečanski poslanci so v skupini prišli do zbornice, kjer pa je stal močan vojaški kordon, ki jim je zabranil vstop v poslopje. Častniki so rotili Krečane, naj opuste svojo nakano. Pri tem so imeli častniki in vojniki solze v očeh. Krečani so naposled sklenili odposlati nekoliko zastopnikov k ministrskemu predsedniku, da se z njim pogajajo v pavzi. Po vsej okolici se je nabrala velikanska radovedna množica.

Otvoritev zbornice.

Atene, 2. junija. Parlament se je otvoril v odsotnosti krečanskih zastopnikov. Ministrski predsednik Venizelos je prečital dekret, s katerim se sklicuje zbornica. Nato se je volilo predsedništvo. Izvoljen je bil Cirimokos s 125 glasovi proti 48. Zbornica se je na predlog Venizelosa odgodila do 14. oktobra. Vlada si pridržuje pravico, da skliče zbornico po potrebi tudi prej.

Novi justični minister.

Atene, 3. junija. Za justičnega ministra je imenovan Raktivan.

NEMIRI V ALBANIJU.

Carigrad, 2. junija. Predsednik zbornice je na včerajšnji seji predložil brzojavke iz mnogih albanskih mest, ki zatrjujejo zvestobo Albancev in obsojajo agitacijo nemirnežev.

ITALIJSKO-TURŠKA VOJNA.

Bombardiranje.

Carigrad, 2. junija. Vojno ministrstvo poroča, da so Italijani 26. maja bombardirali Havzo in Ebuzahro ob Rdečem morju. V Havzi so bile poškodovane tri majhne mošeje in ena hiša, v Ebuzahri so bile ena hiša in tri mošeje popolnoma razrušene ter ena žena in dva otroka ubiti.

Italijanski neuspeh.

Carigrad, 2. junija. Vojno ministrstvo poroča o bojih 26. maja pred Tobrukum, da so se Italijani umaknili z izgubo 70 mrtvih, Turške in arabske izgube so bile baje neznatne.

Italijani pred Samosom.

Pariz, 2. junija. »Agence Havas« poroča iz Smirne z včerajšnjim dnem: Včeraj sta pripluli pred Scalanovo v Samoškem zalivu dve italijanski torpedovki, ki sta nato odpluli v smeri proti Plaki. Naleteli sta na štiri rogovske ladje, na katere sta oddali 50 strel iz topov, na kar sta jih uplenili.

Na zasedenih otokih.

Rodos, 1. junija. Tu je vse mirno. Na vse zasedene otoke so poslali Italijani primerne oddelke vojaštva, obenem so ustanovili na njih postaje karabinov.

ZOPET POŽAR V CARIGRADU.

Carigrad, 2. junija. Včeraj je v Peri, v okraju Kumbardži izbruhnil ogenj, ki je upepelil 25 hiš.

MAROKO.

Zboljšan položaj.

Pariz, 2. junija. Položaj v Maroku se je polagoma zboljšal. Sovražna plemena so v dveh skupinah združena približno 12 kilometrov od Feza. V mestu je mir, tudi napadi so prenehali, dasi ni izključeno, da se še ponove. Vojaštvo je zasedlo vse strateško važne točke. Vojaške operacije, ki bodo dolgotrajne, se prično, čim se izkrcajo francoske čete v Casablanci in se združijo z domačimi. To bo trajalo približno teden dni. Francosko vojaštvo bo tedaj za 8000 mož močnejše.

Boj pri Sefru.

Pariz, 2. junija. V boju pri Sefru so Francozi zmagali. Francozi so izgubili štiri vojake od tujinske legije in enega mornarja. Sovražnikove izgube so velike.

Boj ob Muluji.

Pariz, 2. junija. Ob reki Muluji med Merado in Frithiso so Maročani napadli dve četi domačih vojakov. Razvil se je boj, v katerem je padlo nekoliko vojakov afriških čet, ki služijo Francozom. Oba Kajda, ki sta poveljevala četama, pogrešajo.

PERZIJA.

Teheran, 2. junija. Vladne čete so zavzele Kermanshaz brez boja. Solar ed Davle je pobegnil.

OSEMURNI DELAVNIK V AMERIKI.

Washington, 2. junija. Senat je sprejel predlog druge zbornice, po katerem mora vsaka pogodba o oddaji del, ki jo sklene država, obsegati določbo, da ne sme delavni čas za nobenega rokodelca ali delavca presegati dnevno osem ur.

STAVKA NATAKARJEV.

Novi Jork, 3. junija. Stavka natakarjev je splošna. V nekaterih restavracijah so dobili nekoliko stavkokazov, ki so pa iz strahu pred stavkajočimi zopet opustili delo. V stavki je 4000 natakarjev.

VSTAJA ZAMORCEV.

Santiago, 2. junija. Vladne čete so premagale uporne zamorce. 127 vstašev in 18 žensk, ki so bile pri njih, je ubitih.

NOVICE.

* Rhabdomantija. Gospa Tüköryjeva slovi kot rhabdomantinja ne le pri nas, temveč tudi v inozemstvu. Iz vs. h delov sveta dobiva vabila, da bi prišla izsledovat zaklade zlata, srebra in nafte v zemlji. Prav pred kratkim jo je povabil neki ameriški multimilijonar, da bi prišla seveda na njegove stroške v Ameriko in da bi na njegovih posestvih iskala kali. V kratkem se bo odzvala temu povabilu. Tudi različne vlade iščejo njeno pomoč, da bi razkrila rudnike zlata in srebra in naravnost čudovito je s kakšno gotovostjo gospa Tüköryjeva poišče v globini zemlje skrito rudno. Na Dunaju se je sešel konsorcij posestnikov petrolejskih in premogovnik rudokopov in ponudil gospe veliko vsoto, ako bi hotela delati izključno le za ta konzorcij. Gospa Tüköryjeva izsledila tudi studence. Pred nekaj dnevi je napravila izlet iz Pulja na otok Brioni, ki daleč okoli slovi kot zdravilišče, a nima pitne vode. Vodo dobivajo po podmorski napeljavi iz Faranc. Gospa Tüköryjeva je na svojem izprehodu po otoku konstatirala, da je vse polno studencev s pitno vodo. Iz higijeničnega in gospodarskega stališča so studenci s pitno vodo za otok največjega pomena.

* Za militarizem! Vojno ministrstvo hoče zbuditi v najširših slojih zanimanje za militarizem s tem, da se bodo v kinematografih kazale slike iz življenja naših vojakov. Vse predpriprave so že izvršene. Dovoljenje za izdelovanje filmov ima edinole avstrijsko-ogrska kino-industrijska družba, ki je pod vodstvom odposlanca iz vojnega ministrstva že pričela s fotografičnimi posnetki. Dobro bi bilo, da bi poleg kinematografskih predstav iz vojaškega življenja igral tudi gramofon, ki bi glasno trobil občinstvu vse one psovke in ljubeznivosti, s katerimi obkladajo oficirji moštvo.

* Iz statistike francoskega prebivalstva. V letu 1911. je bilo rojenih na Francoskem 742.114, umrlo je pa 776.983 ljudi. Prebivalstvo se je torej zmanjšalo za 34.869 oseb. Za l. 1911. izkazuje francoska statistika najnižje število rojstev.

* Proti trgovini z dekleti. Železniško ravnateljstvo v Erfurtu je železniškemu uradništvu, ki spremlja vlake, naložilo, da opazuje potnike in vsak le malo sumljiv slučaj trgovine z dekleti takoj s prve postaje brzojavno naznani na ono postajo, do katere imajo sumljivi potniki vozne listke. Na ta način se hoče pospešiti boj proti trgovini z dekleti.

* Kulturna slika iz Italije. V Torpari je imel učitelj Georgi eksperimentalno predavanje o Rentgenovih žarkih. Prebivalstvo, ki je še polno vraž, je imelo Georgija za čarovnika in ga je hotelo kamenjati. Orožništvo je moralo spremiti Georgija na kolodvor. Odpeljati se je moral takoj, ker drugače bi ga bila nemurna, razjarjena množica gotovo ubila.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in salaga založba Zarje.

Tiska Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Železnato vino s kino

lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani

... Dunajska cesta ...

Železnato vino lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani vsebuje v resnici in vedno navedeno množino železa, ima neoporečno zdravilno vrednost in prednjači zaradi tega vsem drugim železnatim izdelkom.

Razglas.

Po nalogu c. kr. generalne direkcije zemljiškega katastra na Dunaju se je triangulacija in poligonacija ozemlja občine Idrija, ki se ima na novo izmeriti, že pričela po c. kr. višjem evidenčnem zemljemercu g. F. Praxmarerju. To se javno naznanja s pozivom, da se kar najbolj podpira imenovani uradnik od strani prebivalstva pri tem delu, ki bo v veliko korist zemljiških posestnikov samih.

Postavljeni signali, količki in sicer markacijska znamenja se morajo brezpogojno obvarovati. Kdor bi proti temu ravnal, bo strogo kaznovan.

Mestno županstvo v Idriji,

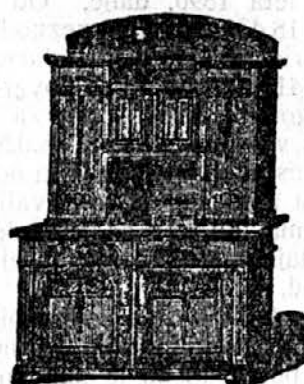
dne 30. maja 1912.

Župan:

IVAN STRAUS.

Naročajte se na Zarjo!

Izdelki solidni.

Zmerne cene.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

Fr. Kapus, Ljubljana

Marije Terezije cesta št. 11. ... Kolizej.

Velika izbira vsakovrstnega pohištva za spalne, jedilne in gosposke sobe. Divane, otomane, žimnice, modroce iz morske trave, zmednice na peresih, ... podobe, zrcala, otročje vozičke itd. ...

Sprejemajo se tudi opreme hotelov.

Mestna hranilnica LJUBLJANSKA

== v Ljubljani, Prešernova ulica 3. ==

Največja slovenska hranilnica.

Prometa koncem leta 1911: 614,5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog : 42 milijonov kron :

Rezervni zaklad : 1 milijon 300.000 kron

Sprejema vloge vsak delavnik. Sprejema tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov. Obreduje po $4\frac{1}{4}\%$

brez odbitka. Za vloge jamči rezervni zaklad hranilnice in mestna občina Ljubljanska z vsem svojim premoženjem in z vso davčno močjo. Poslovanje nadzoruje c. kr. deželna vlada. Izključena je vsaka špekulacija in izguba vložnega denarja. Posoja na zemljišča in poslopja proti 5% obrestim in najmanj $\frac{1}{2}\%$ amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane domače hranilnike. Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Šelenburgova ulica.
Suhadolc Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilserjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.